

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

Incipit tractatus de invidia. / De hiis que faciunt ad detestationem invidie.
Prima pars

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

eciam flatum suggestionis dyabolice igne infernali toti succendimur et cuncta bona que feceramus amittimus Ex parte vero corporis adeo infirmi sumus ut nec pulicibus resistere possim? Aug? homo dicit tibi conuiciu et tumes et iratus es pulicibus resiste ut dormias. Ad distemperantiam eciam febris caloris vel ad vnu paruum apostema in cinerem vel puluerem corpus nostrum resoluitur Vnde quidam dicit Ecce repente modiceq; occasio febris dissoluit toto quodcuq; parauimus euo.
Expicit tractatus de supbia. Incipit tractatus de inuidia

Ist peccatum superbie dicendum est de inuidia. quia ipsa est filia superbie de qua hoc ordine dicemus Primo ponemus ea que possunt valere ad det. huius vicij Secundo tangemus aliquid de speciebus eius. Tertio de remedijs contra hoc vicium Inuidia secundum aug? . Est dolor felicitatis aliene. De his que faciunt ad detestationem inuidie. prima pars.

In detestatione vero huius vicij. primo facit hoc quod vicium istud est peccatum in spiritum sanctum Peccatum in spiritum sanctum secundum vnam acceptioem dicitur peccatum quod est contra bonitatem dei que spiritum sancto appropriatur et sic omne peccatum quod est excerta malicia peccatum est in spiritum sanctum. Vnde inuidia eius sit excerta malicia peccatum est in spiritum sanctum / quod eciam patet per diuisiones peccati in spiritum sanctum quod diuiditur in peccatum obstinationis et impugnationis / obstinatus in spiritum sanctum peccat quia in bonitatem dei que ad patriam eum expectat. que eum gratius eius hostis sit pascit et vscit eum. a demonibus defendit. qui eum iugularent / et ipse ingratus bonitate dei eam impugnat et a bonitate dei colligit maliciam et ex misericordia dei thaurisat sibi iram Impugnatio vero

diuiditur in pugnatōnem veritatis agnite que est in apo-
 statis et in impugnatōne gracie que est in inuidis qui gra-
 ciam dei que est in hōmibz persequuntur et odiunt. Sic er-
 go manifestus est qd inuidia est p̄ctm̄ in sp̄sanctuz et ideo
 valde magnum peccatum. **Math. xij.** Qui dixerit contra sp̄m
 sanctum verbuz non remittetur ei neqz in hoc seclō neqz in
 futuro id est vix remittetur. **Secundo** facit ad det. huius
 vicij hoc qd ipsum est oppositum caritati. **Unde** euz caritas
 sit virtus excellentissima. inuidia erit pessimuz vicuz. **Vñ**
 vocatur fera pessima. **Ge. xxx.** Fera pessima deuorauit filiū
 m. jo. **Peyor** est inuidia q̄ auaricia. **Auarus** em̄ et si non
 vult communicare bona sua. tñ vult qd alij ea communicent.
Inuidus autē nō vult communicare bona sua. nec vult qd alij
 ea communicet. **Inuidus** de ipsa bonitate dei dolet qd ipsa nō
 est auara hominibus sibi tamen ea vellet esse largam et om-
 nibus alijs auaram. **Inmēsitates** diuine bonitatis vellet ad
 se coartari. **Peyor** eciaz est inuidia q̄ ira vel odium q̄uis
 em̄ hō iratus vel odiens alium velut malum proximi sui euz
 mala voluntas ipsius ortuz habuerit a malicia proximi qui
 eum offendit. **Vñ** proximus culpabilis est. **Sed** malicia
 inuidi qua vult maluz proximi. ortum habet ex ppria ma-
 licia sez a superbia qua vult illum non solum parificari sibi
 et vult malum proximi sui omnino absqz culpa eius. **Ter-**
cio facit ad det. huius vicij quia hoc vicuz pure malū est
 quia qñ dyabolus capit homines alijs vicijs ipse aliquñ de-
 lectatōnem ponit tanqm̄ escam. sed inuidos miserius capit
 quia sine esca delectationis. **Inuidia** em̄ dolor est et amaritu-
 do. **Unde** mirabilē ceci sunt qui dolore istum pponūt gau-
 dijs eternis. qui dolore et cruciatu quotidiano dolorem
 eternum merentur. et dolori quasi esca sit adherent donec
 perueniant ad dolorem eternum. **Quarto** facit ad detestatoz
 huius vicij qd vicuz istud dyabolicuz est et dyabolo filat.
Sapie. ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terra-
 rum imitantur autem eum qui sunt expte illius. **Ad** lras

dyabolus i deo parentes nostros seducere voluit. quia in
 iudebat eis regnum celorum quod ipse perdidit. Et propter
 eandem causam adhuc homines impugnat. Quanto vero
 facit ad detesta. huiusmodi vicium quod vicium istud venenatissimum
 est. Unde super illud ad gal. v. Non efficiamur inanis glorie
 cupidi inuicem prouocemus inuicem inuidem. **Ibi Glosa.**
Aug. Sciendum est quod cum omne vicium antiqui hostis
 virus humano cordi infundat in zelo inuidie tota sua vis
 leera serpens deicit. et in hac imprimenda quasi pestes wo
 mit. Inuidi sunt quasi dracones. **Job. xxx.** Frater fui draco
 num et socius strutionum. **Ipsi sunt gemina vipera.** **Luce**
xij. Immo serpentes priores videntur esse. Serpens enim ser
 pentes non persequitur. Homo vero inuidus alios homines
 persequitur. Inuidus est sicut cicoma que venenatis ani
 malibus vesicitur. Unde diuinus describit inuidiam dmeden
 tem vipers carnes. **Sexto fac ad de. huiusmodi vicium quod vi**
cium istud magne potestatis est. est enim sicut ignis grecus
 qui in aquis graui accenditur. ex quo hoc vicium cor alicui
 ius occupant. iam ipse nullus scelus abhorret non parcat
 nocenti nec innocenti. non timet homicidium. imo nec fra
 tricidium vel patricidium. non pepercit dyabolus primis
 parentibus nostris qui innocentes erant. qui mortem eorum
 procuraret. Inuidia excitatus non pepercit caym abel fra
 tri suo innocenti qui ex sola inuidia occideret eum. **Genes**
ij. Non pepercit filii iacob ioseph fratri suo innocenti quoniam eum
 venderent quia inuidebant ei. immo volebant eum occide
 re. **Genesis xxxvij.** Nec saul dauid parcere voluit qui ei
 valde utilis erat. quia inuidebat ei. Noluerunt iudei peccatum christo quoniam
 occidi facerent sola inuidia deitati. **math. xxvij.** sciebant enim
 quod pro inuidia tradidissent eum. **Septimo vero fac ad de. huiusmodi vicium huiusmodi**
quod vicium illud non defacili curat. **cypanus super illud ad gal. v.**
Non efficiantur inanis glorie cupidi. **Loquens de zelo inuidie**
dicit. Zelus iste modus non habet. permanens uigiter sine fi
 ne cum alia scelera simulantur. Quantoque ille cui inuidetur

successu meliori profecerit tanto inuidus in manus incen-
 dium liuoris ignibus marcescit. **N**ec mirum si curatur vix
 hoc peccatum cum sit peccatum in spiritu sanctum. et cuius
 sit quasi ignis grecus qui non defacili extinguitur. **I**n-
 uidia est quasi rubigo ferro adherens que vix a ferro re-
 cedit. **B**asilius sicut rubigo ferrum. sic inuidia animam in
 quo nascitur corrumpit. **P**rouer. xxvij. **A**ufer rubigines
 de argento. **D**etavo facit ad det huius vici hoc qd vicius
 istud postq est in aliquo ita eum occupat vt etiam exteri-
 se ostendat. **V**nde ciprianus loquens de inuidio dicit. **H**uius
 vicius minax. coru aspectus. pallor in facie. in labijs tre-
 mor. stridor in dentibus. verba rabida et effrenata conui-
 tia. et manus ad violentiam prompta. **V**nde poeta descri-
 bit inuidiam. palor in ore sedet. macies in corpore toto.
Nusq recta acies luent rubigine dentes. **P**ectora fel-
 le virent. lingua est suffusa veneno. **R**isus abest omnis nisi
 quem fecere doleres. **N**ec fruatur sompno vigilantibus
 excita curis. ingratos tabescitq viuendo. **S**uccessus ho-
 minum carpit nec capitur yma. **S**uppliciumq suum est.
 nec fruatur sompno vigilantibus excitaturis. **N**ono vero
 facit ad detestationem huius vici hoc est qd vicium istud
 infelicissimum vicium est quia excecatur vnde illuminari de-
 buit. vnde de inuidis legitur Job v. **P**er diem incurrunt
 tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. **V**bi
 dicit gregorius **M**ens infligi cum de alieno bono infligitur.
 de radio lucis obscuratur. **E**t subditur **D**ies boni ope-
 ris in proximo lucez exterius. sed quasi ceci nati palpant in
 iudi. quia liuore ceci aliqua que reprehendant inuenire
 satagunt. **I**psi sunt vt noctue lucem bonorum operuz odi-
 entes. et tenebras malorum operum amantes. **B**ona opera
 proximi sunt velut candele lucem boni exempli prebentes.
Sed inuidi de ipsis candelis sibi oculos eriuunt. et ipsi sunt sicut
 helij q non poterat videre lucerna donec extingueret. vt
 legitur i. **R**e. iij. ca. **I**nfelicitas est inuidorum patz ex h q

ipsi de profectu aliorum deficiunt de melioratione deteriorant
Vnde gg. Inuidi debent perdere quante sint cecitatis
 qui alieno profectu deficiunt. aliena leticia deabescunt **Q**uante
 etiam infelicitatis sunt qui de melioratione proximi deteriorant
Inuidus infelix fit de felicitate aliorum et de pinguedine
 aliorum marcescit **V**nde inuidus alterius rebus marcescit
 optimis **I**nuidi colligunt de vitibus spinas. et de fructibus
 ficus **I**nuidi etiam ex bonitate dei deteriores fiunt **V**n math
 xx. dicit dominus inuidus **A**n oculus tuus nequam est quia ego bonus
 sum inuidi adeo sunt infelices quod ipsi amittunt quod alij lucrantur
Ipsi de sanitate aliorum infirmitatem. et de vita moriuntur
 et sicut diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. ita in
 iudis omnia cooperantur in malum **I**nuidus moritur de bo
 no odore de quo alij viuunt. sicut dicitur de iuda super **J**o. xij.
Vbi iudas murmurauit de effusione unguenti. **I**nuidus
 profectus aliorum reputat suus damnum **V**n iudei dicunt **J**o.
 xij. **V**idetur quod nichil proficimus ecce mundus totus propter eum
 abiit. **I**nuidis autem sunt mala ipsa bona **D**ecimo fac ad deum.
 huiusmodi vicij hoc quod vicij istud miserorum hominum est **V**nde
Job. xv. **P**aruulus occidit inuidia. omnis inuidus in eo quod
 tuis minor est eo cui inuidet. **M**iser est inuidus et mise
 ria ei placet **V**nde soli miserie parcat inuidia **H**erodotus. **D**iffi
 cile est prosperis inuidia carere. sola miseria inuidia caret.
Nobilius personarum est liberalitas et comunicatio suorum. **V**n do
 minus liberalissimus est et desiderio largiendi sua comunicandi
 fecit quicquid fecit **L**eonem etiam qui est rex animalium **D**icit aris
 esse animal comunicatiuum. econtra inuidia ignobilis et vilius
 personarum. **V**ndecimo quod inuidia cruciat dominum suum **E**st enim
 sicut vermis in ligno nascens qui post illud vni natus est eo
 sumit **H**eronymus. **I**nuidia est sui primum mordax **I**nui
 dia se primum infestat **I**sidorus **I**nuidus medullitus ani
 mo estuans a semetipso luoris proprii semper exigit penas
Et socrates. **V**tinam inuidi in omnibus ciuitatibus aures
 vel oculos haberent ut de omnibus profectibus torquerent **I**des

Quanta sunt felicitatū hōmīnū gaudia. tanta sunt inuidōz
 gemitus **Dracius**. Inuidia seculi non est inuenire tiranni
 maius tormentū. **Duodecimo** facit ad deū. huius vicij. q̄
 ipsa est infirmitas et corruptō maxima a deo corrupte est
 inuidus vt ei redolentia feteant. et econuerso amara sint ei
 dulcia. et dulcia amara. **Vnde** ad inuidos pertinere videt illa
 maledictō **Pla. v.** Ne qui dicitis bonū malū. et malū bo
 num. ponentes tenebras lucē. et lucem tenebras. ponentes
 amarū dulce. et dulce amarū. h̄ corruptio inuidie innū
 tur nobis puer. xiiij. **Vbi** dicit q̄ putredo ossū est inui
 dia sicut vestis putrefacta non recipit ablutōz. sic p̄t̄m
 inuidie non defacili abluē. **Decimotercio** facit ad deū. hu
 ius vicij. qz h̄ viciū est magne p̄uerſitatis **Cuz** em̄ bonū
 in om̄ie deductū p̄chrius elucescat s̄m boeciū et s̄m sene
 cam **Nullius** rei possessio iocūda sit sine socio. Inuidus
 t̄n p̄cius vult carere bono. q̄ h̄re sociū in eo. p̄cius vult
 h̄re sociū in miseria q̄ in felicitate **Exe^m** de q̄dā rege. qui
 decessit eū daz auaro. et eū daz inuido munus qd̄ eligeret
 ita t̄n q̄ munus eius qui posterior p̄teret duplicaret. et
 eū vterqz differret p̄cepit p̄tere. rex inuido vt prius p̄
 teret qui p̄xit vt erueret sibi vnus oculus vlt̄s q̄ p̄xi
 mo eruerent ambo noluit p̄tere aliqd̄ bonū. ne p̄xi
 mo acciperet duplicatū **Quartodecimo** facit ad deū. huius vicij
 hoc. q̄ cum aliqua vicia vni bono t̄m opponant vt in cōti
 nēcie et inēcia. inuidia omni bono opponitur **Itē** cū alia vi
 cia malo opponant vt p̄digalitas auaricie. inuidia nlli mā
 lo opponit **Decimoquinto** facit ad deū. huius vicij hoc q̄ in
 iudia valde pericūsa est **Inuidū** em̄ occidūt et bona et ma
 la. bona em̄z flagellando. mala ei occasionez peccandi dādo
Vnde ad inuidum videtur pertinere illud verbūz quod di
 cit **Caym**. **Genesis iij.** Quicumqz inuenerit me occidet
 me. **Videntur** enim creature esse coniuurate contra inui
 dū et merito. qz inuidus degenat a creatore. et a creaturis
 creator enim bona commūcat. similē et creature vt de hoc

certamen videant habere **Ex** hoc em q ignis vult species
 suam dare materie aque ex h pugna est inter ignez et aqua
Silr sol vult omniicare lumē ⁊ calozes suū **Aug?** iudiciū
 maxie diuine bonitatis est. q quelibz res cogit dare scip
 faz ab hac liberalitate degenat inuidus diuidēs se a deo et
 creaturis et socians se dyabolo qui bona omnibz inuidet.
 et vult hōmes socios esse sue miserie. ideo merito creatu
 re psequunt tamq apostatā. **Decimosexto** fac ad deē h?
 vicij h q inuidia valde dampnosa est suo subiecto **Aufere**
 em hōmi societatez ecclie. de qua societate dō. **Particeps**
 ego sū oim timēciū te **⁊c** Bona proximi q inuidi essent si
 ea diligeret oīra inuidū sūt **Aug?** pōt inuidi qntuz bo
 niz est caritas que sine labore nostro aliena bona nostra fa
 cit **Inuidia** aufert hōmi primuz **Vñ** mgr hugo de saneto
 victore **Superbia** aufert michi deū. inuidia proximū. ira
 meipm **Inuidia** eciaz aufert hōmi sapiāz **Vñ** sapie vj. **Ne**
 qz euz inuidia tabescēte iter hōbo qz tū hō nō erit piceps
 sapie. **Vñ** poeta describēs domū inuidi dic. q erat abdita
 carēs sole. sol em iusticie lumē sapie abscondit inuidis **In**
 uidi ec hōmes ad paupertatez ⁊ ignominia sepe pueniunt
Vñ pū. xxviii. **Vir** qui festinat ditari et alijs inuidet ig
 norat q egestas supueniat ei **Et** eccl. vij. **Impropriū** et
 otumeliaz omnis mal? hereditabit et omnis pctōz ⁊ bilin
 guis ⁊ inuidus. **Decimosextimo** fac ad deē. hui? vicij h
 q hoc vicū est signū q dya? disciplos suos agnoscit. vñ
 sicut dicit dñs **Jo. xiiij.** discipulis suis **In** h agnoscēt omēs
 qz mei discipuli estis. si dilectōne habueritis ad inuicē **Sic**
 dic dya? **In** h agnoscēt omēs qz discipuli mei estis. si inuidiā
 hētis ad inuicē **Decio octauo** fac ad deē. inuidie h q fere
 oēs inuidi sūt pditores pū. xxiiij. **Ne** omedas cū hōme in
 uido ⁊ ne d ei iutate ei? qm in silicudimē arioli ⁊ directoris
 estimat q ignorat. omede et bite diez tibi. ⁊ mēs ei? nō est
 tecū. **Decionono** fac ad deē. inuidie h q frequē mala mor
 te moriūt inuidi **Vñ** eccl. xxvij **Laqo** peribūt q oble ctāt

casu iustorum. Dolor autem consumet eos anq̄ moriantur
 laqueo perit qui improbi se perit. **Yero?** Non memini me
 vidisse mortuus mala morte qui liberali vixit **Rx.** Fac ad
 det. huius vicij hoc q̄ inuidi socij sunt dyaboli et in lucro
 et in damno. q̄n dya? lucrat gaudent q̄si lucz ipsi? lucz
 suum reputarent / q̄n vero dya? perdit dolent q̄si damnuz
 eius dampnuz suū reputarent. Speciales amici dyaboli vi
 detur esse tres scdm descriptōez amicicie q̄m ponit tullius.
 hnt em̄ idē velle. et idē nolle euz dyabolo. et idēz velle. et
 idēz nolle vera amicicia est Inuidia em̄ vermis est que are
 fecit ederam iōne **Jonas** interpretat donū colūbe et signifi
 cat aliquēz hōmē ḡciosū **Edera** vero p̄speritas eius est q̄m
 vermis inuidie vult osumere **Amicitio** enim videt inuidus
 aliū p̄sperari ip̄e vellet eius p̄speritati aduersari **Inuidia**
 eciam vermis est dissoluens caritatez siue carā vanitatē ec
 clie p̄ qua filius dei voluit mori **Inuidia** ec̄ est silis passi
 om̄ illi qua percusse sūt sodomite. **Gen. xx.** **Que** dicit au
 dicia auris et acrisia et facit passio illa. non vt omnino
 nich videat s̄ vt non videatur illud qd̄ expedit non vide
 re **Et** dicit acrisia ab a q̄ est sine et crisis q̄ est mendacius
Inuidia vero ec̄uerso facit q̄ illud nō videat qd̄ expedit
 videre **Inuidia** em̄ sic excecet hōmēz q̄ ip̄e non videt in
 bono nisi maluz **Ecci xiiii.** **Oculus** malus ad mala tendit.
Spatr oculus inuidi malus est. **Vnde** in eodem ca. **Reḡ**
 est oculus inuidi **Et math. xxv.** **An** oculus tuus neq̄ est.
 quia ego bonus sum. **Inuidus** plenus est malicia vsq̄ ad
 oculum

De sp̄ebz inuidie secunda pars

Sequitur de speciebus inuidie **Et** possum? distm
 guere duas species inuidie scz exultatō in aduer
 sis proximi. et tristitia in prosperis. **Et** notandū
 q̄ exultatō inuidi est q̄si gaudiū freneticorū qui de h̄ gau
 det vñ flendū est. ymo gaudiū dyabolicū est euz sit de ma
 lo alterius. de h̄ gaudio legit̄ p̄u. xvij. **Qui** in ruina leta
 tur alteri? nō erit impius. **Et job. xxxj.** **Si** exultauit ad